

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

Conuersa Valla in Goto factæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

ftianis aliquot salutatis, ad sacram ædem processimus præcinentibus Psalmos, & Hymnos pueris; ibi gratias Deo egi, quod me tam procul ad spectanda ea perduxisset, quæ in Italia habebam pro fabulis, & si distinctiùs perscribam non sint apud vos fidem inuentura, inde voluit Turrianus qui mecum erant Lusitanos, mecum apud se habere conuiuas. Quod sane conuiuium fuit iis quàm simillimum quæ sancti in eremo Patres, piis sermonibus lautiùs, quàm epulis ducebant: ciborum summa paucillum Orizæ nigerrimæ; alterum tantum piscis largissimè saliti, & iuris cuiusdam ex Oriza & Sale, cui conficiendo tunc est idonea Oriza cum mucor in crustam digitorum quinque ex ea erupe- rit, hic totus conuiuij luxus.

Hinc Valla post triduum, ex his delitiis animi ad opus, Cocinozum profectus, iterum paulò post, tributis in regna diuersa Patribus, in Go- tum destinatur cum F. Iacobo Gonzales, vbi per casus admodum diuer- sos operarium semper egit *inconfusibilem*, in primis ethnicos centum octoginta cœlesti lauacro expiauit, & in iis opulentâ prædâ sed adhuc tacitâ, Regis filium sceptro designatum quod natu maximus ob valetu- dinem affectam, & lepram regno esset ineptus. Huius constantia, & ar- dens flammis nobilibus pietas, prodigium fuit diuinæ virtutis, quæ in- de iam à primis, fidei susceptæ initiis Sanctum fecit. Annorum erat trium, & viginti; Baptismo vix tinctus, & Christi mox præco, vxori, & centum aulicis, Christum persuadet; exemplum secuti ex populo plurimi Christum amplectuntur; at is regis vrbis Ocichæ mutatione hac minimè contentus, vrbes alias, propè, proculque positas, sollici- tat literis; hortatur publici Reçtores ne graentur aures præbere Pa- tribus de fide, ac lege quam ipse susceperat, probaturos per sese tam veram & sanctam, vt ipsi quoque complexuri sint eam percupidè. Quod factum quidem vt pollicebatur sed faustis dumtaxat principiis. Nam extemplo in arma, & campum erumpere Bonzij, ne aucto postmodum Christianorum numero frustra essent, tentare, ante omnia Ludoui- cum (quod nomen Princeps è fontibus tulerat) quo stante in propo- sito fidei, de expugnando populo desperabant; mittere ad eum legatos, & consilij specie re ipsa illi peragenda mandaret iam enim iunctis cum Regis patruo viribus timeri volebant. Legationis cardo, religiones duas quas ipse inducebat, inuicem inimicas vno in populo probari non posse; scindi Regnum in partes, & quod erat necesse, denique euerti; offendi homines patrem lege auita, filium alia viuere, at quam? & quibus magistris tradita? barbaris aduerso ex orbe, si minus dæmonibus, cer- tè hominibus pessimis qui Iaponiæ ignes subiectum venerant, iisque, vt Prouincias cœteras, arsuram & Gotum, nisi suo cruore incendiarij illos extinguerent. Ergo rediret, dum licebat, & proderat; paterno honori; securitati regni, rationibus suis consulere; natiuam sibi legem repereret, cuius vnus beneficio, & futurus Rex, & saluus, & fortuna- tē victurus. Sin autem; claudebant hac reticentia, qua se facturos in-

E e c

nuebant

Conuersa
Valla in
Goto facta.

nuebant, quod armata potest audacia. At magnanimus iuuenis, non plaris hos fumos habuit, quàm minas pueriles, & stultorum absurda; seque ab iis quidem, paucis expedit, sic tamen vt intelligerent Bonzios prius fore Christianos, quàm se denuo ethnicum: nondum hic ad arma ventum est, sed communi Rectorum assensu decretum, vt Regi parenti committeretur, à Christo retrahendus, imputaturo sibi alioqui, si quid inde aduersi ei contingeret: ac parenti quidem sanctissimus, & necessarius ad salutem Christianismus censebatur, sed cedens tempori, & timori, decies octies, domi Principem conuenit, & tota Regis & Patris potestate rationes armauit quibus filio suadebat, saltem ethnicum simularet; vnum fuit ad omnia responsum, si regno sibi Christianismus staret, nolle Regem esse vt esset Christianus; priuatim victurum, aut si parum id foret exulem; vitam quin imo si quærerent, daturum se promptius quàm Bonzij cuperent & ô si morte hac bearet se Deus! quam sibi deinde regno immortalis vitæ reponeret; cuius etiam certa fiducia, nunquam esset retro à data illi fide abiturus. His corroboratus animis, Rectorum ingressus Senatum in eandem sententiam perorauit illic acuate ingenia cum Bonziis dæmone, vela in oppositum vertere, moliri an possent communi exemplo Principem frangere; si adigerentur omnes Christiani ad repetendum Xacam & Amidam, fortassis non ægrè Principem omnibus accessurum: conabantur nimirum molliter arte varia illum expugnare, quod dores egregiæ, & amabilitas indolis carissimum populis fecissent. Cognito Valla Rectorum decreto, Christianorum cœtum cogit, habitaque ad illos oratione vehementi, & solida de excellentissimo pretio mortis pro Christo oppetendæ; subiecit quod norat de nouo Rectorum consilio; eò igitur malorum si deueniretur, vt deposcerentur ad mortem aut desertionem; vtri essent sui que meminissent, vt quàm nihili hanc vitam penderent præ sempiterna, & beata constaret, addensque alia ad obfirmandos animos in præsentis metus interpellatus est admurmuratione primum leui, dein clamoribus quibus est adeo commotus vt verbum edere interclusus singultu & lachrymis non possit: contestabantur enim vna voce se pro Christo, & fide libenter & centies morituros, quod quam ex animo dicerent, illico patuit, legando ad Regem qui denunciaret, ne quemquam ipforum frustra confideret posse ad defectionem à Deo; & animæ suæ salute compelli. Sic affecti domum reuertuntur & quid ageretur suis quique familiis indicant; grandi statim in teneritate nouitiæ fidei, diuinæ gratiæ ostento, animos ad mortem inuicem pueri addebant; matres, quasi ad fores futuro, quamprimum carnifice, comebant ornabantque ad martyrium filias velut ad nuptias, nullus vbiuis nisi de martyrio sermo, amplexus per urbem dum sibi occurrerent, mutuo alacres, spe vti aiebant lætioris in cælo salutationis. Senex Christi feruens, nactus in auditorio Principem Ludonicum audenter constitit, hortatusque est illum summa libertate ad vitam pro fide, si res ferret ponendam; cum alioqui nefas

sit plebeios nisi pronos, depositis in solo manibus, semperque cernuos, suum Principem affari: at enim hoc bono Ludouicus nihil desiderabat ardentius, tum instinctus à Deo interius, tum crebris Vallæ colloquiis incensus: audita Rex, Christianorum legatione illa magnanima; etsi ad uerteret, posse illos frangi, & occidi; flecti & mutari non posse; at experiendum censuit in vno aliquo ecquid esset imperij sui factura auctoritas; sobrinum ad hoc meditatò signauit, Gucam nomine vt stirpe, sic nota prudentia venerandum, quem si fecisset à religione Apostatam, impulsu modico secuturos cæteros quò vir tantus præiisset: huic ergo mandat; suæ obsequentiæ, hoc petenti det testimonium; redeat ad deos patrios, testeturque palam, se nunc sui erroris aduertentem, vale dixisse Christianis, quibus Christi athleta intrepidus, imperij Regij interpretem alloquens: abi, ait, & Regi Sobrino meo edicito, si nolet me esse Christianum, expectaturum me duosque hos filios, quem libitum fuerit immittere vt nostra capita ad ipsum referat; habiturum mortuos, sed nunquam Deo infideles, hoc, inquam, à nobis sic illi edicito, & nameris addere quotquot sunt Ocichæ Christiani, eandem iis inesse mentem. Stabant in lubrico expectationes, eratque admodum procliuè ne Rex suo non tam inductui obsequens, quàm fratrem armatum, & Bonzios metuens, ederet aliquam de Christianis stragem, vel ad hanc ipsimet Bonzij ciues accenderent. Orabat Vallam Ludouicus, maturè sibi fuga consuleret; qui enim primùm nudaretur ensis, certo pectus illius petiturum, sed à suasiōe optimi Principis longè diuersus abibat Valla, procellæ huius causam sua faciens crimina, nec cernens qui posset à communi cladem auertere, nisi capite suo illam exciperet: diu cogitauit, fleuit, precando institit, quid foret Deo maximè acceptum ex eo quærens, roburque ad hoc fortiter capeffendum; demum statuit Regi se sistere, vnam pro omnibus victimam, vel iussu illius, vel Bonziorum cædendam gladiis, dum taxat se vnum tempestas feriret, in se desineret, in hanc sententiam defixus, Christianorum præcipuos conuocat, non quò illos de re sibi certò decreta consulat, sed ab iis impetret, armis parcant, nec suæ necis vindictam exigant, Deo potius secum eandem offerant rogentque in pacis & clementiæ hostiam probari; ad hæc præter lachrymas, & complexus nihil responsi datum. Sanctioris itaque ieiunij tempore, sexto cuiusdam hebdomadæ die, ad vitam propriam pro aliena deuouendam hortatore atque idoneo, Regem adit, qui magnitudinem animi suspiciens (quæ nihil apud Iapones Sublimius) & caritatis illius excellentiam, quæ Christianorum patrimonium est; hæsit aliquantisper suspensus, & tacens, post medià insistens, conditione à Valla oblata, vtramque in partem abstinuit, maluitque illam referre ad Senatum. Senatus aut dictis vtrinque sententiis, aut consensione repentina, probrosum iudicans, & vile, damnare hominem ad mortem, vitæ prodigum suæ ad redimendam alienam, & tam raræ excellæque virtuti non parcere, & ipse rem iniudicatam pendere voluit, donec aliud scisceretur: at qui mortuum opta-

bant bonziji multis apud Senatum questi ut decernenda sibi causa crederetur, tùm ipsi reiecti sunt, tùm sopita exinde omnia; & serenum rediit tam mite, ut consuetas pietatis vices Christiani palam cum Ludouico resumerent, nam duabus ab hinc hebdomadis, recolentibus luctu anniuersario Christi mortem, non adesse modo suis cum aulicis sategit, verum & publicæ ad Christi sepulchrum flagellationis pars esse; sed Regis mandato persuasus ne malè sopitas inimicorum iras nouo hoc sui spectaculo suscitaret, paruit, cœptoque abstinuit, quamuis non sine aliqua deinde contractione animi, & mœrore, postquam rescinit, fuisse tunc in templo cum gladiis, ad hoc à Bonziis, summissos, ut religiosa cum cœteris distentum flagellatione ferro conficerent.

His indutiis potius quàm pace fructuosè gaudebant eæ insulæ, ducebatque ex iis Valla liquidissimas animi voluptates, cùm Generalis Præpositi redduntur ad eum litteræ quibus reuocabatur in Europam. His magno cum dolore perlectis, seque ipse inculans plurimum, quod cœlum Indicum sibi noxium causatus, mutationem illam petiisset; reditum parauit, euocabatur quoque in indiam Villela à Prouinciæ inspectore nec vsquam proditur cui bono; querelas solum tristes reperio Bartholomei Regis, iacturam illorum, & defuncti nuper Turriani, luctu acerbo prosequenti, miseram te! aiebat, Christianitas Iaponum quæ sic desereris. Obiit Turrianus, euocatur Villela in Indiam, in Europam Valla reuertitur, quis auxiliator deinceps, quis defensor, quis pater, huic orphanæ Christianitati? at neque deerant aliqui, & accessere iis totidem, de quibus inferius, sed ij ad desiderium sancti Regis, magis nulli quàm pauci.

Amacusæ
vezuntur
Christiani,
Almeida
exulat.

Eundem ferè per diuersa cursum Amacusæ Christiana res tenuit hoc eodem anno 1569. Illuc Frater Almeida Toni postulatu, Turriani mandato cùm venisset, malè statim ominatus est de Euangelij progressu, quod inducturus aduenerat; nam qui dedituram se Christo insulam sponderat Tonus, ut plus aliquid posset, quàm Gubernator; at minus poterat quàm Tonum hoc est Principem oportere, eamque Rectores publici, arrogauerant sibi potestatem, ut suo arbitratu omnia gererent. Almeida igitur multorum vsu annorum sapiens, non ante populum ad sacras conciones aggressus est cogere, quam à Tono quinque impetrasset. Primum, ut arcium Præfectis quas in sua habebat ditione placeret legem Iesu Christi sanctissimam Amacusæ liberè promulgari: alterum eandem ipsemet continuato octiduo audiret; Tertium auditam si probasset, vnum ex liberis assignaret sacris fontibus lustrandum, futurumque exinde patronum & caput illius Christianitatis: ad hæc locum attribueret ædificandæ Christo ædi sacræ; vltimum pagis per milliaria viginti Xichim vsque ad mare iacentibus facultas fieret suscipiendi sacra Christiana, Tonus Principis fide, prolixè omnia promisit; & cœpit Almeida, Dei nomine inuocato, sacrosancta fidei arcana in
confer